

## TEKIJÄN KÄSIKIRJOITUSVERSIO

ALKUPERÄINEN julkaisu: Turun Sanomat, 23.11.2021.

Lukijoilta-palsta.

<https://www.ts.fi/lukijoilta/5490792>

Viittaa alkuperäiseen julkaisuun:

Pennanen Henna-Riikka. 2021. Intensiivisen kilpailun intensiivinen diplomatia. Turun Sanomat 23.11.2021. Lukijoilta-palsta.

-----

Intensiivisen kilpailun intensiivinen diplomatia

Xi Jinping ja Joe Biden tapasivat uuden normaalin mukaisesti videopalaverissa marraskuun 15. päivä. Vanhat tuttavat varapresidenttivuosiltaan keskustelivat yli kolmetuntiseksi venyneessä tapaamisessa Kiinan ja Yhdysvaltain suhteista.

Näissä suhteissa keskusteltavaa riittää. Asevarustelukilpa kiihtyy, eikä maiden välinen kauppasota ota laantuakseen. Yhdysvaltojen kauppaedustaja Katherine Tain mukaan Kiina ei vielä täytä presidentti Trumpin aikana solmitun kauppasopimuksen ensivaiheen ehtoja.

Bidenin hallinto on pitänyt tapetilla Kiinan ihmisoikeusloukkauksia Xinjiangissa sekä demokratialiikkeen tukahduttamista Hong Kongissa. Kiinan näkökulmasta nämä ovat maan sisäisiä asioita ja tulkintakysymyksiä: Yhdysvaltain määritelmät ihmisoikeuksista ja demokratiasta eivät ole universaaleja ja Kiina toimii omien määritelmiensä mukaan.

Intian-Tyynenmeren alueella välejä on kiristänyt Kiinan sotilaallinen aktiivisuus kiistellyllä Etelä-Kiinan merellä, johon Yhdysvallat on vastannut operaatioilla vapaan merenkulun takaamiseksi. Kiinan mukaan Yhdysvaltain toiminta loukkaa maan itsemääräämisoikeutta ja alueellista koskemattomuutta.

Lisäksi Yhdysvaltain liittolaispolitiikka alueella on laajentunut. Aiemmat Etelä-Korean ja Japanin kanssa solmitut puolustussopimukset ovat saaneet rinnalleen USA:n, Australian, Japanin ja Intian muodostaman strategisen "nelikon" (the Quad) sekä sotilaallisen yhteistyösopimuksen USA:n, Australian ja Yhdistyneen kuningaskunnan välillä (AUKUS).

Erityisen tulenarka kysymys on ollut Taiwan. Kiinan ulkoministeri Wang Yi on syyttänyt Yhdysvaltoja väärin signaalien lähettämisestä Taiwanin itsenäisyysmielisille ja vaatinut maata palaamaan selkeästi yhden Kiinan politiikkaan. Tämän politiikan uudelleen tunnustaminen näyttää olleen kynnyksikysymys sille, että Bidenin ja Xin tapaaminen ylipäätään järjestyi.

Odotukset tapaamiselle asetettiin ennalta matalalle eikä julkisuuteen annettujen tietojen perusteella odotuksia juuri ylitetty. Jälkikäteen on tiedotettu, että maat höllentävät journalistien viisumikäytäntöjä ja Bidenin kansallisen turvallisuuden neuvonantaja Jake Sullivan vihjasi mahdollisista aserajoituksiin liittyvistä neuvotteluista tulevaisuudessa.

Tapaamisen tärkein tavoite ja lopputulos olikin maiden välisen korkean tason keskusteluyhteyden vahvistaminen. Yhdysvaltain presidentinhallinnon edustajien usein toistama mantra on ollut: ”intensiivinen kilpailu edellyttää intensiivistä diplomatiaa”. Keskusteluyhteyttä tarvitaan varmistamaan, ettei Kiinan ja Yhdysvaltain välinen strateginen kilpailu johda väärinymmärryksiin ja tahattomiin konflikteihin. Se, että näinkin laihaa antia voi silti kutsua edistysaskeleeksi, kertoo maiden välisten suhteiden aallonpohjan syvyydestä.

Kompastuskivenä on ollut ennen kaikkea Xin ja Bidenin hallintojen eriävä asennoituminen kahdenvälisiin suhteisiin. Bidenin hallinnon politiikka on ollut kuin apteekkarin lipasto, jossa jokainen kysymys on eristetty omaan lokeroonsa. Erimielisyydet yhdessä kysymyksessä eivät estä yhteistyötä toisessa. Kiinan lipastossa puolestaan on ollut vain kaksi lokeroa: toinen kauppapolitiikalle, jota ei tule politisoida, ja toinen kaikille muille kysymyksille. Kauppapolitiikkaa lukuun ottamatta Kiina on siis lähestynyt maiden välisiä suhteita kokonaisuutena, jolloin esimerkiksi Yhdysvaltain ihmisoikeuskritiikki on jarruttanut yhteistyöhaluja muissa kysymyksissä.

Presidenttien tapaamisen voi kuitenkin nähdä myös uuden, yhteisen asennoitumisen muotoutumisena. Molemmat osapuolet korostivat maidensa olevan vastuullisia johtovaltioita, joiden yhteistyö globaalien ylirajaisten haasteiden ratkaisemisessa on välttämätöntä koko maailman turvallisuudelle. Näin kilpailuasetelma ja jännitteet – ihmisoikeudet mukaan lukien – sullottiin omaan kahdenkeskisten suhteiden lokeroonsa ja globaalit kysymykset – kuten ilmastonmuutos ja terveysturvallisuus – omaansa. Globaaleissa kysymyksissä yhteistyö on mahdollista, ainakin niin kauan kuin diplomatia säätelee keskinäistä kilpailua.

*Kirjoittaja on Turun yliopiston ihmistieteiden tutkijakollegiumin tutkijatohtori ja työskentelee Pohjois-Amerikan tutkimuksen John Morton -keskuksessa.*